

Folkhälsomyndigheten

Underlag för övning "smitta ombord"

Karantänshamnar och karantänsflygplatser

Underlag för övning "smitta ombord"

Karantänshamnar och karantänsflygplatser

Bindningar och jäv

För Folkhälsomyndighetens egna experter och sakkunniga som medverkat i rapporter bedöms eventuella intressekonflikter och jäv inom ramen för anställningsförhållandet.

När det gäller externa experter och sakkunniga som deltar i Folkhälsomyndighetens arbete med rapporter kräver myndigheten att de lämnar skriftliga jävsdeklarationer för potentiella intressekonflikter eller jäv. Sådana omständigheter kan föreligga om en expert t.ex. fått eller får ekonomisk ersättning från en aktör med intressen i utgången av den fråga som myndigheten behandlar eller om det finns ett tidigare eller pågående ställningstagande eller engagemang i den aktuella frågan på ett sådant sätt att det uppkommer misstanke om att opartiskheten inte kan upprätthållas.

Folkhälsomyndigheten tar därefter ställning till om det finns några omständigheter som skulle försvåra en objektiv värdering av det framtagna materialet och därmed inverka på myndighetens möjligheter att agera sakligt och opartiskt. Bedömningen kan mynna ut i att experten kan anlitas för uppdraget alternativt att myndigheten föreslår vissa åtgärder beträffande expertens engagemang eller att experten inte bedöms kunna delta i det aktuella arbetet.

De externa experter som medverkat i framtagandet av denna rapport har inför arbetet i enlighet med Folkhälsomyndighetens krav lämnat en deklaring av eventuella intressekonflikter och jäv. Folkhälsomyndigheten har därefter bedömt att det inte föreligger några omständigheter som skulle kunna äventyra myndighetens trovärdighet. Jävsdeklarationerna och eventuella kompletterande dokument utgör allmänna handlingar som normalt är offentliga. Handlingarna finns tillgängliga på Folkhälsomyndigheten.

Denna titel kan laddas ner från: www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/.

Citera gärna Folkhälsomyndighetens texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Folkhälsomyndigheten, 2017.

Revidering 2

Artkelnummer: 01330-2017

Förord

Folkhälsomyndigheten har ett samordningsansvar för Sveriges beredskap mot allvarliga hälsohot enligt lagen (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa (IHMHL). För att öka förmågan att hantera internationella hot mot människors hälsa (IHMH) är det nödvändigt att öva såväl den egna organisationen som samverka med andra aktörer. Detta övningsunderlag togs fram av Socialstyrelsen 2014. Den 1 juli 2015 övergick ansvaret för att samordna det nationella smittskyddet samt att samordna en beredskap enligt IHMHL från Socialstyrelsen till Folkhälsomyndigheten. Underlaget syftar till att stödja lokala och regionala aktörer i arbetet med att planera och genomföra övningar vid de utsedda karantänhamnarna och karantänsflygplatserna. Övningsunderlaget kan även vara av nytta för andra aktörer som har en flygplats eller hamn i sitt län och önskar öva ett scenario med misstänkt smitta ombord på flygplan eller fartyg. Denna version av underlaget innebär en justering i enlighet med det förändrade ansvaret på nationell nivå.

Folkhälsomyndigheten

Annika Elmgart

Enhetschef, enheten för beredskap och krishantering

Innehåll

Inledning	9
Bakgrund.....	9
Varför öva	10
Målgrupp	10
Syfte och mål med övningen	10
Syfte	10
Mål	10
Övningsform	11
Övningsunderlagets delar	11
Handledning till övningsledningen	12
Övningsmaterial	12
Powerpointpresentation	12
Frågebatteri	12
Övningsbestämmelser till övningsdeltagarna	12
Lokal och regional anpassning	12
Förenklat schema för övningsplanering "smitta ombord"	13

Inledning

För att minimera risken för internationell spridning av smittsamma ämnen och andra ämnen som kan utgöra ett hot mot människors hälsa finns i Sverige fem karantänsflygplatser och åtta karantänshamnar utsedda i enlighet med det internationella hälsoreglementet (IHR) och lagen (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa (IHMHL). Kommuner och landsting ansvarar för att de utsedda hamnarna och flygplatserna har tillgång till den personal och den utrustning som behövs. Den som ansvarar för verksamheten vid hamnen eller flygplatsen svarar för att det finns rutiner som säkerställer att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att förhindra spridning av smittämnen eller andra ämnen som kan utgöra ett internationellt hot mot människors hälsa, enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2015:8) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa. Genom att öva ökar förmågan att hantera händelser och samsyn kan nås kring hur en misstänkt IHMH-händelse kan hanteras, rutiner testas samt ansvarsförhållanden klargöras.

Bakgrund

På uppdrag av Socialstyrelsen togs detta övningsunderlag fram av Crismart (Nationellt centrum för krishanteringsstudier vid Försvarshögskolan) 2014.¹ En enkätundersökning och ett antal intervjuer genomfördes för att identifiera de lokala övningsbehoven kring hantering av IHMH vid karantänshamnar och karantänsflygplatser. Målgrupp för enkätundersökningen var huvudsakligen smittskyddsläkare, verksamhetsansvariga vid hamnar och flygplatser, beredskapssamordnare i kommun och landsting samt kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltning. Behovsinventeringen visade tydligt att lokala aktörer upplever ett generellt behov av att öva och att endast en fjärdedel av de tillfrågade tidigare har övat karantänshamnens eller karantänsflygplatsens funktion.

Övningsunderlaget består av två scenerier som rör smitta ombord på fartyg och flygplan, ett för karantänshamnar och ett för karantänsflygplatser. Eftersom behov och förutsättningar skiljer sig åt är scenarierna allmänt utformade med möjlighet till anpassning efter lokala förutsättningar.

¹ Den 1 juli 2015 övergick ansvaret för att samordna det nationella smittskyddet samt för att samordna en beredskap enligt IHMHL från Socialstyrelsen till Folkhälsomyndigheten. Denna version innebär en revidering i enlighet med det förändrade ansvaret på nationell nivå, scenariot är dock detsamma.

Varför öva

Både omvärlden och organisationer förändras. Det kan ske genom nya riktlinjer och lagstiftning eller risker och hot som ändrar karaktär, samtidigt som det ständigt tillkommer nya medarbetare. För att upprätthålla och stärka organisationens krisberedskapsförmåga krävs därför återkommande övningar. Att öva blir också ett tillfälle för deltagarna att lära av varandras kompetenser och erfarenheter.

Målgrupp

I första hand har övningen utformats för länets

- smittskyddsläkare
- miljö- och hälsoskyddsförvaltning i kommunen
- verksamhetsansvarig vid hamn
- verksamhetsansvarig vid flygplats
- beredskapssamordnare i kommunen
- beredskapssamordnare i landstinget.

Dessa funktioner har valts ut då de har ett särskilt ansvar vid en IHMH-händelse och vanligtvis arbetar regionalt med IHMH. Dock berörs även ett flertal andra myndigheter med olika ansvarsområden varför det kan vara lämpligt att inkludera ytterligare aktörer, antingen som övningsdeltagare eller som sakkunniga experter.

Syfte och mål med övningen

Syftet med övningen är brett formulerat och kan användas oavsett hur övningen anpassas efter lokala förhållanden. Det är även möjligt att formulera egna syften och mål för övningen och endast se dem som anges nedan som inspiration. Övningen är utformad för att uppfylla nedanstående mål. Det är också möjligt att stryka något eller några av målen beroende på övningens fokus. Utifrån vilka mål som väljs ut kan frågorna de övande ska diskutera under övningen anpassas och varieras (se bilaga 3, frågebatteri).

Syfte

Övningen syftar till att utveckla regionens förmåga att hantera internationella hot mot människors hälsa (IHMH).

Mål

Målet med övningen är att deltagarna ska

- klargöra regionala ansvarsförhållanden, samverkansbehov och samverkansformer vid IHMH
- förstå vilka regionala resurser (t.ex. personal, tid, utrustning) som finns tillgängliga vid IHMH
- analysera robustheten och uthålligheten för regionens samlade resurser
- värdera den regionala handlingsplanen för IHMH.

Övningsform

Övningsunderlaget är utformat kring en seminarieövning (s.k. table-top). En seminarieövning är en vanlig och enklare form av krishanteringsövning där deltagarna i grupp diskuterar och besvarar frågor kopplade till ett scenario som presenteras av en övningsledare.

Seminarieövningar brukar särskilt användas för att hitta rutiner och samverkansformer, upptäcka styrkor och brister i befintliga krisplaner och rutiner samt för att få kunskap om krisberedskapssystemet utanför den egna organisationen.

Övningstypen har också fördelen att den är relativt enkel att genomföra.

Tidsåtgången är ofta några timmar och övningen kräver sällan särskild utrustning.

Övningsledare/moderator har en viktig roll i att knyta ihop tankar och perspektiv som framkommer under diskussionerna.

Övningsunderlagets delar

Övningsunderlaget består av följande bilagor till denna rapport. Bilagorna är klickbara via gem-symbolen.

Bilaga 1 –Handledning till övningsledningen

Bilaga 2a – Powerpointpresentation med scenario för karantänsflygplats

Bilaga 2b – Powerpointpresentation med scenario för karantänshamn

Bilaga 3 – Frågebatteri

Bilaga 4 – Mall för övningsbestämmelser

Handledning till övningsledningen

Handledningen (bilaga 1) är ett stöd i arbetet för dem som ansvarar för att planera genomförandet av övningen. Dokumentet innehåller metod och övnings-upplägg. Övningens tre moment/faser beskrivs, vilka olika funktioner som behövs under övningen (övningsdeltagare, spelledare etc.) och en checklista för spelledaren.

Övningsmaterial

Övningsmaterialet för övning av karantänsflygplats och karantänshamn utgörs av nedanstående delar.

Powerpointpresentation

Det finns en separat presentation för flygplats (bilaga 2a) respektive hamn (bilaga 2b). Här beskrivs händelseförloppet i scenariot uppdelat efter de olika momenten.

Frågebatteri

Frågebatteriet (bilaga 3) är gemensamt för båda scenarierna. Här finns en rad frågeställningar formulerade utifrån målen och utifrån övningens olika moment.

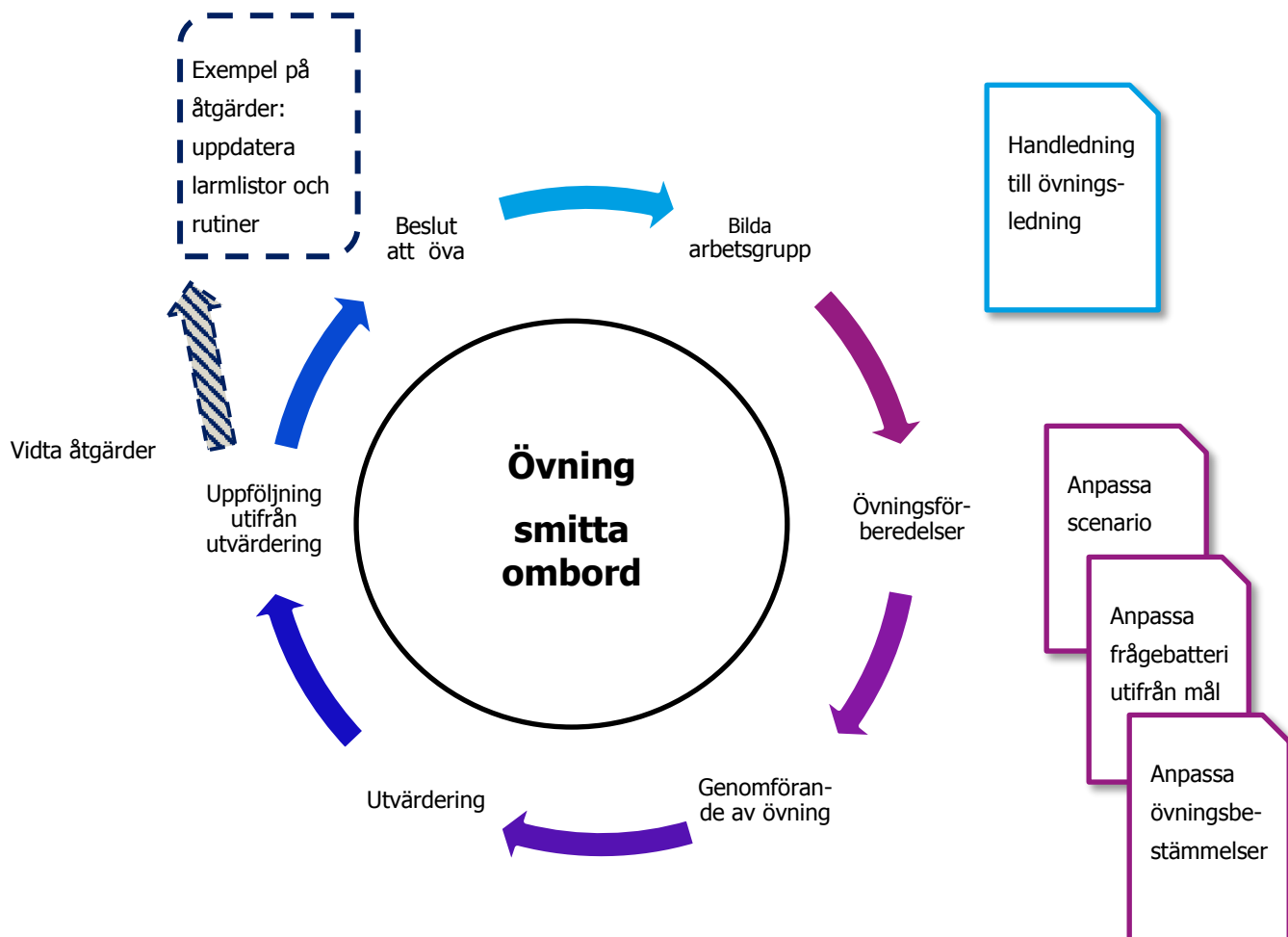
Övningsbestämmelser till övningsdeltagarna

I mallen för övningsbestämmelserna (bilaga 4) presenteras praktisk information till övningsdeltagarna. Här beskrivs syftet och målet med övningen samt scenariot. Här finns också bakgrundsinformation och ett utkast till schema. I schemat ges förslag till tidsåtgång för de olika momenten.

Lokal och regional anpassning

Samtliga dokument är utformade för att utgöra ett underlag och stöd och kan anpassas efter de lokala och regionala förutsättningar och behov som finns genom att delar läggs till eller tas bort.

Förenklat schema för övningsplanering "smitta ombord"

Detta övningsunderlag har tagits fram som ett stöd till ansvariga aktörer i arbetet med att planera och genomföra övningar för att öka förmågan att hantera internationella hot mot människors hälsa (IHMH) vid utsedda karantänshamnar och karantänsflygplatser.

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för en bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsot.

Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling.